Idees d'actualitat – Els reptes geopolítics de la guerra al Pròxim Orient

A mesura que s'allarga el conflicte sense expectatives de treva a curt o mitjà termini, creixen les repercussions geoestratègiques de la guerra entre Israel i Hamàs. Evidentment, és al Pròxim Orient on les conseqüències es deixen sentir amb més força. Durant anys, Benjamin Netanyahu ha viscut d'il·lusions que ara s'han fet miques. En efecte, l'expectativa que Israel podria normalitzar les seves relacions amb el món àrab sense abordar la qüestió palestina, considerant que es podia deixar de banda com si no existís, ha fracassat, i independentment del resultat de la seva ofensiva a Gaza, Israel haurà de replantejar la seva estratègia respecte al procés de pau a l'Orient Mitjà.

Al món àrab i musulmà, els posicionaments i els interessos són diversos malgrat el seu suport declarat a la causa palestina. Per a Teheran, la crisi ofereix nombroses oportunitats. El règim iranià veu amb interès com alguns dels països àrabs que havien ponderat la normalització de les relacions amb Israel s'estan fent enrere. El conflicte també ha posat de manifest la vulnerabilitat d'Israel, tot i que la incursió terrestre israeliana a Gaza posa Teheran davant d'un dilema. Si pressiona Hezbol·là perquè no intervingui, perdrà credibilitat amb els seus aliats locals. Però si encoratja Hezbol·là o altres socis a intervenir,

podria provocar que Israel, amb el suport o amb l'ajuda directa dels Estats Units, destrueixi les capacitats militars de Hezbol·là.

Per la seva banda, el govern egipci s'han mostrat preocupat per la possibilitat que els palestins de Gaza arribin a la península del Sinaí a través del pas de Rafah, ja sigui fugint del conflicte o expulsats per Israel. Egipte ha expressat clarament que no vol ser centre d'acollida dels desplaçats de Gaza, tant per raons pragmàtiques com de principis. El Caire recorda el que va passar el 1948, quan els avantpassats dels habitants de Gaza van marxar o van ser forçats a abandonar els seus pobles, i tem que aquest patró es pugui repetir. La seguretat al Sinaí també explica la posició d'Egipte, ja que l'activitat gihadista que s'ha reduït durant els últims mesos podria tornar a revifar amb l'arribada massiva de refugiats des de Gaza, si membres de grups gihadistes palestins estableixen vincles logístics, ideològics i operatius amb els seus homòlegs al Sinaí.

Atesa la història d'enemistat entre Israel i Hezbol·là, el Líban és el país amb més probabilitats de veure's implicat en una guerra a gran escala. Tot i que els principals partits polítics del Líban han expressat el seu desig de contenció en el conflicte, Hezbol·là sempre segueix la seva pròpia política sense tenir en compte el parer o els interessos de la política interna libanesa. Cal destacar que les recents declaracions de Hezbol·là afirmant que no té la intenció d'anar a la guerra amb Israel no acaben d'ajustar-se a la retòrica habitual d'una organització que, juntament amb Hamàs, es considera membre de l'anomenat "eix de resistència" contra Israel i els EUA, que inclou també l'Iran, Síria, els hutís al Iemen i diversos grups que operen a l'Iraq i Síria.

En el cas de Turquia, immediatament després dels atacs Ankara va iniciar una intensa activitat diplomàtica per prevenir una extensió del conflicte, però arran de la intensificació de la resposta d'Israel, Turquia s'ha tornat més crítica i ha denunciat el caràcter desproporcionat dels atacs israelians. La guerra ha refredat les perspectives de millorar les relacions turco-israelianes, que s'havien restaurat completament fa un any després d'una dècada convulsa. El conflicte també posa en perill els intents d'Ankara de normalitzar les relacions amb Egipte, l'Aràbia Saudita i els Emirats Àrabs Units, països amb els quals va trencar relacions arran de les primaveres àrabs de 2011. Mentre duri aquesta crisi, el règim turc es trobarà confrontat a tres opcions: afavorir el suport de la seva ciutadania a la causa palestina, fer prevaldre les aliances amb els països occidentals, molt especialment els Estats Units i la Unió Europea, o assumir un paper de mediador per intentar resoldre el conflicte.

Més enllà del Pròxim Orient, la guerra entre Israel i Hamàs també genera un gran impacte, i tot indica que un dels més grans perjudicats podria ser Ucraïna, ja que el curs de la guerra depèn del suport continuat de la comunitat internacional i qualsevol factor que distregui l'atenció és una mala notícia per Kíiv. A més, si la guerra entre Israel i Hamàs s'estén a altres zones de la regió, l'impacte en els preus del petroli podria comportar que el manteniment de les sancions d'Occident contra Rússia sigui més costós i fes replantejar la situació. Això per no parlar dels problemes amb el subministrament d'armament i municions: Ucraïna hauria de compartir amb Israel l'ajuda militar dels EUA.

Per la seva banda, Rússia mira d'aprofitar la seva posició privilegiada al Pròxim Orient mitjançant els seus vincles estructurals amb tots els actors de la crisi. Per a Moscou, el conflicte és una oportunitat estratègica única en la mesura que la guerra d'Ucraïna ha passat a un segon pla i que el Kremlin es presenta com un potencial mediador entre Israel i Hamàs. Això en un context en què el suport a Ucraïna decau, ja sigui a Polònia arran de la disputa sobre la importació de cereals, als Estats Units en un context de crisi institucional al Congrés o a Europa Central, on la victòria de Robert Fico a Eslovàquia debilita la unitat d'una UE on ja es percep un cert cansament respecte de la guerra. La posició russa a l'Orient Mitjà es troba, doncs, en una cruïlla. Pot conformar-se a tractar la crisi actual com un factor de diversió i aprofitar el respir mediàtic i la reducció de la pressió diplomàtica per reforçar les seves posicions a Ucraïna. Pot assumir el repte d'unir al seu voltant els actors anti-israelians a l'Orient Mitjà, ampliant així la fractura amb un Occident mobilitzat a favor d'Israel. O pot explorar la via de convertir-se en potencial mediador un cop hagi reduït les tensions en la relació entre Moscou i Tel-Aviv.

La crisi de Gaza planteja diversos reptes per a Europa, ja que la guerra està alimentant la divisió entre alguns estats membres. Així, per exemple, a la votació de fa pocs dies d'una resolució de l'Assemblea General de les Nacions Unides que demanava un alto el foc humanitari a Gaza, els estats membres de la UE van votar en tres sentits diferents. A les portes d'un nou cicle institucional i davant de la possibilitat de l'adhesió de més membres, s'ha posat de manifest que la Unió Europea té un llarg camí per recórrer si vol ser un actor global amb autonomia i capacitat de lideratge. En efecte, la crisi ha revelat la dificultat d'assolir una posició comuna, els límits del vot per majoria qualificada, els canvis en l'equilibri interinstitucional i els problemes al voltant de la legitimitat i la polititització del projecte europeu.

Pel que fa a la Xina, a diferència de la seva política de neutralitat en el conflicte ucraïnès, aquesta vegada ha expressat ràpidament el suport als palestins en un intent de reforçar els seus vincles amb el Sud global i posicionar-se com a alternativa a l'ordre mundial liderat pels Estats Units. Això no obstant, la Xina no està preparada per contribuir significativament a la pau a causa de la seva manca d'influència real a la regió i la seva tradicional aversió al risc. En efecte, Beijing no té prou capacitat per projectar un poder militar i una influència diplomàtica comparables a altres actors com els Estats Units. D'altra banda, els dirigents xinesos són tradicionalment reticents a assumir riscos i eviten involucrar-se en conflictes de política exterior amb un alt potencial disruptiu.

La guerra entre Israel i Hamàs suposa un cop dur per a la política nord-americana de l'statu quo a l'Orient Mitjà perquè demostra que la implicació de Washington amb l'inestable i il·liberal ordre regional ha estat perjudicial tant per a l'estabilitat com per als interessos nord-americans. El conflicte ha arruïnat l'estratègia nord-americana de retirada progressiva de la regió en un moment on els EUA estaven més determinats que mai a impulsar un canvi d'eix de la seva política exterior, fent-la bascular de l'Orient Mitjà cap a l'Àsia. Biden mira d'equilibrar el suport a Israel amb crides a més moderació en la resposta a l'atac de Hamàs, i la seva decisió de combinar l'ajuda a Ucraïna amb el suport a Israel en un únic paquet de mesures de seguretat nacional li dona la possibilitat de superar la resistència dels congressistes i senadors republicans a seguir donant suport a Ucraïna. Així

i tot, les reiterades negatives del govern israelià a decretar un alto el foc o pauses humanitàries demostren quins són els límits de la influència nord-americana sobre Israel.

Finalment, en l'àmbit global, el conflicte genera una sèrie de perills susceptibles de tenir un gran impacte sobre el conjunt de la comunitat internacional: davallada de l'economia, major polarització política, nous reptes estratègics i participació d'actors bel·ligerants no estatals. Així, un recent informe del Banc Mundial alerta que el conflicte entre Israel i Gaza podria desencadenar una pujada dels preus del petroli fins a 150 dòlars el barril i una ingent crisi alimentària deguda a l'encariment dels aliments. El Banc Mundial també assenyala que la crisi es produeix poc després de la major sotragada en els mercats de matèries primeres des de la dècada del 1970 a causa de la guerra a Ucraïna. Així, si la guerra s'allarga i s'estén, l'economia mundial s'enfrontaria per primer cop en dècades a una doble crisi energètica per la guerra d'Ucraïna i per la crisi a l'Orient Mitjà.

En un món ja força polaritzat, la guerra entre Israel i Hamàs s'ha estès a altres continents, ha fomentat divisions en gairebé tots els països entre pro-israelians i pro-palestins i ha desencadenat una onada d'antisemitisme com no es veia de feia temps en països com els Estats Units, el Regne Unit, França i Alemanya. A França, per exemple, s'han registrat més agressions antisemites en un mes que tot l'any passat. D'altra banda, l'esperança que la diplomàcia podria dissenyar i consolidar un Pròxim Orient diferent mitjançant els Acords d'Abraham i un canvi en les relacions entre Israel i els seus adversaris àrabs s'ha vist si més no greument compromesa.

La guerra de Gaza també visualitza els reptes plantejats pels actors no estatals: unes milícies que tot i no estar tan ben armades, ni tan ben entrenades, ni tan ben finançades com els exèrcits formals, tenen cada vegada més participació i influència en els conflictes de la regió. Així, si des de la seva fundació fins a la guerra del Yom Kippur Israel va lliurar quatre guerres convencionals amb els estats veïns, en els darrers cinquanta anys totes les seves guerres han estat contra milícies: l'OAP, dues vegades amb Hezbol·là al Líban i múltiples enfrontaments amb Hamàs.

En darrer terme, a ningú li interessa prolongar o estendre el conflicte –amb les possibles excepcions de Hamàs i Netanyahu–, i cal esperar que els altres actors rellevants assumeixin els seus interessos comuns i treballin per promoure primer una desescalada i posteriorment un procés de pau que impulsi una solució política al conflicte palestino-israelià, sense la qual no serà possible garantir la seguretat d'Israel ni el futur del poble palestí.

Fotografia: Kobi Gideon, Wikimedia Commons.

En aquest número del *Diari de les idees* hi han participat Flavia Villanueva i Marta Vicente, estudiants en pràctiques al CETC.

Política internacional i globalització

Emma Beals & Peter Salisbury A World at War. What Is Behind the Global Explosion of Violent Conflict?

Els conflictes augmenten a diverses parts del món. A més de l'atac del 7 d'octubre a Israel i l'ofensiva israeliana a Gaza, que aviven l'espectre d'una guerra més àmplia a l'Orient Mitjà, hi ha hagut un augment de la violència a Síria, inclosa una onada d'atacs amb drons armats que van amenaçar les tropes nord-americanes que hi estan estacionades. A finals de setembre, al Caucas, l'Azerbaidjan es va apoderar de l'enclavament en disputa de Nagorno-Karabakh, forçant uns 150.000 armenis a fugir de la seva llar històrica i preparant l'escenari per a una nova guerra amb Armènia. Mentrestant, a l'Àfrica, la guerra civil al Sudan continua fent estralls, el conflicte ha tornat a Etiòpia i la presa de control militar del Níger al juliol va ser el sisè cop d'estat al Sahel i l'Àfrica occidental des de 2020. Segons una anàlisi de les dades recollides per l'Uppsala Conflict Data Program, realitzat pel Peace Research Institute d'Oslo, el nombre, la intensitat i la durada dels conflictes a tot el món es troben en el seu nivell més alt des del final de la Guerra Freda. L'estudi revela que hi va haver 55 conflictes actius el 2022, amb una mitjana d'entre vuit i onze anys de durada, un augment substancial respecte dels 33 conflictes actius que van durar una mitjana de set anys a la dècada anterior. Fins ara, la resposta de la Unió Europea, el Regne Unit i els Estats Units, tots ells actors molt actius en la construcció de la pau arran de la Guerra Freda, ha estat de canviar l'objectiu d'aconseguir la pau pel de resoldre els conflictes. Però els esdeveniments a l'Orient Mitjà i altres llocs són un recordatori que el conflicte només no es pot gestionar durant molt de temps. A mesura que les lluites esclaten a tot el món i les causes dels conflictes segueixen sense resoldre, les eines tradicionals de construcció i desenvolupament de la pau semblen cada cop més ineficaces. El resultat és cada vegada es dediquen més diners als ajuts, el nombre de refugiats i desplaçats no para de créixer i cada vegada hi ha més societats fracturades. Els autors considerem que és urgent un nou enfocament per resoldre i gestionar els conflictes i el seu impacte. Per aconseguir-ho, cal un lideratge creatiu i valent d'una àmplia coalició de polítics, líders empresarials, l'ONU, mediadors i comunitats locals. El més important al seu entendre és un nou enfocament de la mediació. El món actual està definit per la competició geopolítica i per respondre a aquest repte, els mediadors han de ser més creatius i crear xarxes de col·laboració. Han de convertir-se en defensors de la seva pròpia causa, defensant públicament la pau, i han d'assegurar-se el suport diplomàtic i relacionar-se amb una gran varietat de grups, inclosa la societat civil. Així doncs, els que busquen la pau hauran d'implicar actors no tradicionals: potències mitjanes, organitzacions humanitàries i actors del sector privat. En darrer terme, argumenten que aquests són els requisits bàsics per construir una pau sostenible, aturar la proliferació de conflictes i aspirar a alguna cosa més que la simple contenció temporal de la violència.

Lluís Uría La soledad de Occidente

L'alineament dels EUA i Europa amb Israel suscita rebuig als països àrabs, que acusen EUA

i els seus aliats de tractar israelians i palestins amb un doble raser. Tot això ha marcat encara més la fractura entre els països occidentals i la resta del món, especialment del Sud Global. Darrerament el sentiment antifrancès s'ha estès en alguns països de l'Àfrica i potser respongui a un mateix context global. Occident està sol. I potser s'hauria de preguntar per què. Els especialistes consideren que la principal explicació és el ressentiment. El politòleg francès Michel Duclos ho atribueix a l'arbitrarietat occidental a l'hora de decidir qui, i en quines circumstàncies, té dret a recórrer a la força en les relacions internacionals. Per a Mark Suzman, de la Fundació Bill i Melinda Gates, aquest ressentiment té les seves arrels en l'incompliment per part dels països desenvolupats dels seus compromisos respecte a la distribució mundial de les vacunes contra la COVID, així com en les ajudes per mitigar els efectes del canvi climàtic. En un article publicat a *Foreign Affairs*, Suzman citava una declaració del president de Sud-àfrica, Cyril Ramaphosa, en què parlava de com l'hemisferi Nord havia acaparat les vacunes i de la decepció i el ressentiment que això va produir. Rússia i la Xina intenten beneficiar-se d'aquesta situació, que debilita la posició nord-americana. A Putin la crisi li ajuda: la guerra d'Ucraïna pràcticament ha desaparegut del radar mediàtic i polític. En darrer terme, l'autor considera que l'"occidentalisme" –la idea que Occident és el que marca la pauta i els altres segueixen– pot donar-se per acabat.

Bernardo Gutiérrez Um ano da eleição de Lula: progresso, pragmatismo e decepção

L'article repassa la situació política al Brasil un any després de la presa de possessió de Lula. L'autor afirma que tot i que es van generar grans expectatives a l'esquerra degut a la posada en marxa de l'Operació Alliberament, amb l'objectiu d'expulsar cercadors d'or il·legals de les reserves indígenes Yanomami, Lula ha seguit una política pragmàtica sense mesures progressistes significatives per mantenir la pau amb poders fàctics i l'oposició, la qual cosa ha fet decebut bona part de la seva base electoral. L'objectiu principal de Lula és restaurar programes socials eliminats o retallats durant el mandat de Bolsonaro i ha reintroduït programes com *Minha Casa Minha Vida*, *Borsa Família*, *Mais Médicos* i ha adoptat mesures per a la conservació ambiental, l'educació superior i la investigació científica. A més, ha revifat el Consell Nacional de Ciència i Tecnologia per superar el negacionisme científic de l'era Bolsonaro. Tot i això, Lula ha hagut de fer concessions polítiques per assegurar el suport del Congrés, la qual cosa ha comportat aliances amb partits centristes i fins i tot de dretes. Així, Lula controla el Congrés, però l'equilibri polític al Brasil continua sent incert a causa de la resistència del poder legislatiu i judicial a algunes de les seves polítiques. L'autor també destaca que tot i les dificultats i el desencís, Lula manté una alta popularitat gràcies al control de la inflació i el creixement econòmic. Aproximadament el 54% dels brasilers n'aprova la gestió. En definitiva, Lula s'enfronta al repte complex d'implementar polítiques d'esquerra mentre negocia amb forces conservadores per mantenir l'estabilitat del seu govern.

Carlos Malamud Elecciones paranormales en Argentina

Després de les errades de la majoria de les enquestes ha tornat a saltar la sorpresa a les

eleccions argentines. Sense saber exactament a què atribuir la victòria dels uns o la derrota dels altres, el cert és que en aquesta ocasió no ha estat l'economia ni la corrupció ni tan sols la inseguretat ciutadana. Per a molts electors, votar va ser un renovat acte de fe. L'actual ministre Sergio Massa va guanyar la primera volta perquè aquesta vegada la base territorial peronista (governadors i alcaldes) va funcionar a la perfecció i cadascú va complir amb gran eficàcia la seva comesa. També, perquè el candidat peronista va saber ressaltar les amenaces que la candidatura de Javier Milei suposava per tot allò que és públic (ensenyament, sanitat, ciència i tecnologia, entre altres temes) i per a algunes llibertats recentment conquerides, com el matrimoni igualitari i l'avortament. Va ser precisament al voltant d'aquestes qüestions on la tercera en discòrdia, Patricia Bullrich, no va saber identificar el seu enemic i va errar frontalment a la seva estratègia. No va tenir en compte tot el que els seus potencials votants podien perdre si guanyava el candidat ultraliberal. I va deixar aquesta feina en mans de Massa, qui sí que va saber treure-li un excel·lent partit. Després de l'anunci que la segona volta es disputarà entre Massa i Milei, van començar les especulacions sobre qui serà el futur president. Per ser-ho, Massa ha de sumar tots els vots de Juan Schiaretti (6,78%) i de Myriam Bregman (2,70%), més el d'alguns altres, per tal d'assolir el 50% del suport popular. Perquè Milei sigui elegit cal que aglutini el conjunt de l'espectre antikirchnerista, pràcticament sense perdre ni un sol dels vots de Bullrich (23,83%). És una tasca ingent, però no impossible. Amb independència de qui resulti guanyador, l'autor vaticina que s'acosten temps complicats per a Argentina ja que es donaran unes condicions molt difícils, per no dir impossibles, per garantir la governabilitat. Amb la irrupció de La Llibertat Avança (LLA) el parlament ha quedat encara més fragmentat. Aconseguir majories per aprovar les lleis i convalidar decrets requerirà arts negociadores d'excepció.

Firouzeh Nahavandi Où en est la lutte de la population iranienne un an après la mort de Mahsa Amini?

Un any després de l'inici de les protestes massives a l'Iran i coincidint amb la concessió del Premi Nobel de la Pau a l'activista empresonada Nargues Mohammadi, l'autora fa un balanç de la situació i afirma que la lluita de les dones s'ha convertit en la del conjunt dels iranians, per damunt de les diferències de gènere i de classe. Dones amb vel participen a les manifestacions. Els homes joves porten el vel com a senyal de suport i solidaritat. S'estan organitzant vagues en tots els sectors, especialment en la indústria del petroli i el gas o la metal·lúrgia. A les regions on viuen minories ètniques, la ira no disminueix. En aquest context, les motivacions dels manifestants no són idèntiques: discriminació ètnica i religiosa, situació econòmica desastrosa, inflació que arriba al 50%, sous insuficients, escassetat de tot tipus -incloent gas i petroli- en un país que té la quarta reserva mundial de petroli. i la segona reserva de gas. Totes les categories socials estan unides contra el règim. Després de més d'un any de lluites, davant la repressió i probablement per l'esgotament dels participants, les manifestacions i la resistència van agafant noves formes. Les grans manifestacions, amb l'excepció d'esclats puntuals, han disminuït i l'oposició s'ha tornat més discreta i, sobretot, s'ha transformat en desobediència civil. Al mateix temps, la repressió no s'ha afeblit, ans al contrari. Els tribunals han començat a condemnar els que transgredeixen les lleis a penes de "reeducació moral", mitjançant internaments

psiquiàtrics, obligacions d'assistir a sessions d'assessorament per "conductes antisocials" o rentat de cadàvers al tanatori. Des del mes de setembre, la repressió ha adoptat una nova eina legal: la llei "hedjâb i castedat", que equival al delicte de rebel·lió i amenaça contra la seguretat nacional. Aquesta llei estableix sancions econòmiques així com importants privacions de drets, fins i tot penes de presó entre cinc i deu anys. Així doncs, un any després de l'esclat de la revolta iraniana, el govern ignora les crítiques internacionals i consolida els seus vincles internacionals, sobretot amb Rússia, però també amb l'Aràbia Saudita. Finalment, les massacres perpetrades a Israel per Hamàs i en la preparació de les quals se sospita que hi pugui haver participat l'Iran, i així com els posteriors bombardeigs a Gaza, han fet que la situació interna a l'Iran, el Premi Nobel de la Pau i la qüestió de les dones hagin quedat diluïdes en l'atenció de la comunitat internacional.

Ariane Bonzon Femmes, laïcité, Kurdes, Occident: retour sur cent ans de république en Turquie

Cent anys després de la proclamació de la República de Turquia, l'article planteja què queda del projecte inicial de 1923. Els retrats de Mustafa Kemal Atatürk, el seu fundador, encara adornen cafeteries, botigues, escoles i edificis oficials, però què passa amb el seu llegat? Quines ruptures i quines continuïtats existeixen entre Mustafa Kemal Atatürk i Recep Tayyip Erdoğan, gran organitzador de les cerimònies del centenari, encara que sovint acusat de soscavar l'obra del seu predecessor? L'autora adverteix de no caure en l'error de molts periodistes i analistes que passen directament d'Atatürk a Erdoğan. Entre la mort del primer el 1938 i l'arribada al poder del segon el 2003, passen seixanta-cinc anys, o sigui dos terços de la història de la República. No obstant això, sovint no es tenen en compte com si només comptessin aquests dos homes, una drecera per cert que el poder actual mira d'aprofitar. Després de la "dictadura il·lustrada" d'Atatürk, el règim de partit únic dels anys 30 i després de la Segona Guerra Mundial, Turquia es va convertir en una democràcia, amb eleccions lliures per sufragi universal (la qual cosa no era el cas sota Atatürk) i un sistema de partits, Una democràcia imperfecta, que sens dubte ha viscut alts i baixos, amb quatre intervencions de l'exèrcit en la vida política, entre elles tres cops d'estat (1960, 1971, 1980) i períodes de bloqueig. En els anys de la postguerra, Turquia es va alinear amb Occident, adherint al Consell d'Europa el 1950 i entrant a l'OTAN el 1952, la qual cosa va fer que fos considerada un "país musulmà bo", és a dir, un país proper a Europa i als Estats Units. Turquia és un país que es va obrir econòmicament, principalment durant els anys 50-60 amb el Partit Demòcrata al poder i sobretot després del 1983, durant l'època de Turgut Özal. Això és encara més evident des de fa uns vint anys, amb el país incorporant-se, amb un cert èxit, a l'economia globalitzada, fins al punt de formar part del G20. L'autora conclou que aquest centenari adquireix un significat particular perquè des de principis dels anys 2000, el Partit de la Justícia i el Desenvolupament (AKP) i el seu líder han liderat una política que sembla voler revertir un cert nombre de reformes kemalistes. No obstant això, afirma que els intents de desmantellament del kemalisme duts a terme pel poder islamo-nacionalista actual, en benefici d'un ordre moral i religiós, no han aconseguit qüestionar completament l'esperit de la República, ja que el marc legal i legal que hi ha a la seva base encara resisteixen.

Samuel Charap & Kaspar Pucek Rightsizing the Russia Threat

Els autors analitzen el conflicte en curs entre Rússia i Ucraïna i destaquen les diferents interpretacions sobre les intencions i opcions del president rus. Argumenten que els debats a Occident sobre com respondre a l'agressió de Rússia es veuen obstaculitzats per la manca de consens sobre els objectius d'aquesta agressió i l'amenaça real que suposa Rússia. Assenyalen que existeixen dos punts de vista principals: els qui consideren Putin com un maximalista que busca expandir la influència russa molt més enllà d'Ucraïna, mentre uns altres el caracteritzen com un actor a la defensa que vol salvar Rússia de la invasió occidental. Els autors sostenen que tots dos extrems passen per alt la realitat de les capacitats i limitacions de Putin. Tot i que alguns descriuen un Putin amb grans ambicions imperials o intencions genocides, l'article argumenta que la seva capacitat militar ha demostrat ser inadequada per assolir aquests objectius. Subratllen que si bé Putin inicialment podria haver apuntat objectius més amplis, els seus fracassos sobre el terreny el van obligar a ajustar les seves ambicions. Això suggereix que actua més com a tàctic, adaptant els seus objectius a les limitacions a les quals s'enfronta. Malgrat això, l'article adverteix que Putin, fins i tot amb capacitats limitades, encara pot causar un dany important a Ucraïna i als països veïns. En darrer terme, els autors suggereixen que entendre a Putin com a tàctic, i no com un actor maximalista o defensiu, és crucial per enquadrar les respostes polítiques adequades. Aquestes haurien de ser flexibles, reconeixent la possible evolució dels objectius de Putin i reavaluant regularment la situació per calibrar sobre l'amenaça real que representa Rússia.

The Economist The "war schizophrenia" of Israel's peaceniks

En l'article s'exposa la situació de David, un cineasta que viu a Tel-Aviv que es descriu a si mateix com d'esquerres, progressista, antisionista i pacifista. Les seves opinions arran de l'atac de Hamàs l'han obligat a canviar de casa i eliminar els seus perfils a les xarxes socials, ja que les seves dades personals van ser publicades i sofria amenaces. David va ser conductor voluntari de Road to Recovery, una organització que transporta palestins ferits de Gaza i Cisjordània a hospitals israelians. El 7 d'octubre més d'una dotzena de voluntaris i els seus familiars van ser assassinats o segrestats per Hamàs, i per això està consternat amb l'atac, però tot i així no veu contradicció a tenir en ser solidari amb els milers de palestins que han perdut la vida. Ser atacat per Hamàs, però també ser d'esquerres i donar suport a la lluita palestina s'ha estès cada vegada més entre els activistes. Els defensors de la pau i els drets humans es troben en un punt polèmic i desafiador respecte al relat oficial de les autoritats, ja que viure una guerra amb dos punts de vista obliga a fer servir tot el temps una brúixola moral. David no és l'únic que ha sofert una reacció publica agressiva per expressar la seva simpatia amb Gaza. I és que els grups israelians de dreta ataquen qualsevol simpatitzant a les xarxes socials, moguts per la venjança. Però no és només Israel qui vol trencar el vincle entre els seus ciutadans i Gaza, Hamàs també ho ha intentat empresonant pacifistes i organitzadors d'actes mèdics benèfics, fins al punt que la població Gaza no parlen sobre les seves relacions amb organitzacions humanitàries israelianes per por de ser empresonades.

Michael Walzer Una confederación de Israel, Palestina y Jordania sería una solución maravillosa

En aquesta entrevista el filòsof Michael Walzer autor de *Just and Unjust Wars* (Allen Lane, 1978) on va actualitzar la teoria agustiniana sobre la legitimitat dels conflictes armats des d'una òptica laica i d'esquerres, reflexiona sobre l'imperatiu de respondre al terrorisme, la dificultat de lliurar guerres asimètriques i la vulnerabilitat d'Israel, així com sobre els dilemes morals que envolten el conflicte. Walzer considera que la guerra contra el terrorisme és sempre justa, però una altra cosa és la resposta armada en una guerra asimètrica entre un exèrcit d'alta tecnologia i una insurgència de baixa tecnologia. Afegeix que també hi ha elements de guerra mitjançant *proxies* però encara que Hamàs i Hezbol·là estan entrenats per l'Iran, considera que tenen la seva pròpia agenda i els seus propis objectius. Poden servir, òbviament, els propòsits de l'Iran, però les decisions crucials es prenen a nivell local. També perquè tots dos grups tenen una motivació molt forta: des de la carta fundacional, Hamàs està compromès amb la destrucció d'Israel. I aquest objectiu s'imposa per damunt de qualsevol hipotètica intervenció iraniana. Pel que fa al risc real d'extensió del conflicte, afirma que és una possibilitat elevada però que hi ha bones raons per les quals els països veïns podrien no voler entrar en guerra. Subratlla que cal adonar-se que Israel és, d'una banda, molt forta i, de l'altra, extremadament vulnerable, i per això defensa la solució dels dos Estats. Pel que fa a la seva viabilitat, Walzer reconeix que cada cop és més complicada, encara que afirma que s'ha de batallar i aposta per una modificació d'aquesta idea, per una federació o confederació. Són propostes potser més realistes que la dels dos estats i argumenta que una confederació d'Israel, Palestina i Jordània, cooperant en assumptes ecològics i d'altres tipus, incloses qüestions de seguretat, seria una solució meravellosa.

Salam Fayyad A Plan for Peace in Gaza

L'absència d'una violència sostinguda a gran escala en el conflicte palestí-israelià va produir una il·lusió d'estabilitat, que era merament il·lusòria i com a conseqüència s'ha viscut l'esclat d'aquesta guerra devastadora. L'autor defensa que aquesta carrera cap a l'abisme ha de detenir-se, i que Hamàs ha d'alliberar els civils israelians que té retinguts per a poder fer un pas endavant. També alerta de que Israel no planteja un alto el foc, i que si l'administració de Biden no ha pressionat per a contemplar aquesta opció, sí que van instar els Israel a retardar la invasió terrestre de Gaza fins que s'alliberessin més ostatges. Fayyad afirma que queda esperança que l'alliberament dels civils israelians en captivitat pugui crear espai suficient perquè la diplomàcia àrab i internacional trobi una resposta ràpida a la pregunta de qui governarà un cop s'hagi acabat el conflicte. L'autor subratlla que s'han d'excloure dues opcions: la consideració d'imposar qualsevol acord particular als palestins després d'obligar-los a sotmetre's i la idea que l'Autoritat Palestina (AP), en la seva configuració actual, podria tornar a exercir la seva autoritat sobre la Franja de Gaza. Si bé, d'una banda, és dubtós que l'AP estigui disposada a assumir la responsabilitat de governar a Gaza, fins i tot si ho volgués seria incapaç d'exercir el poder tenint en compte la seva disminuïda legitimitat. És per això que és necessari reconfigurar l'AP adequadament

per a oferir la millor opció per al final de la guerra. L'autor, que va ser primer ministre de l'Autoritat Palestina de 2007 a 2013, argumenta que l'AP i l'Organització d'Alliberament de Palestina (OAP) han perdut legitimitat des del seu fracàs en els Acords d'Oslo i proposa la reforma de l'OAP per a incloure a totes les faccions polítiques, inclosa Hamàs i la Jihad Islàmica Palestina, i demana que Israel reconegui el dret dels palestins a un Estat en els territoris ocupats. Aquesta transició estaria marcada per compromisos de no-violència i l'AP assumiria el control de Gaza i Palestina, mitjançant eleccions nacionals.

Catalunya, Espanya, Europa

Enric Juliana Mañana después de la amnistía piensa en mí

En aquest article, Enric Juliana reivindica els passos fets per Pedro Sánchez de cara a pactar una amnistia que, segons ell, afavoriria el conjunt de la societat i de la política espanyoles, en contra del que proclamen els que s'hi oposen, al·legant un panorama desolador. Espanya s'està suïcidant. La socialdemocràcia ha mutat en populisme. Els mahometans intenten creuar en massa l'estret de Gibraltar a la recerca de terres encara cultivables. La Unió Europea torna a ser exclusivament un mercat comú, sense pretensions d'unitat política després de la guerra devastadora d'Ucraïna i del gran drama de Gaza. Cada país es busca la vida pel seu compte i han tornat totes les tensions anteriors a la Gran Guerra. Es lluita per les zones d'influència. Els capitals americans imperen a Madrid i Turquia està interessada a tenir una base naval a les costes d'Almeria. Davant d'aquesta postura, Juliana reivindica que és possible imaginar-se una altra versió ja que considera que l'amnistia pels fets del 2017 no deixa de ser un regal polític per a la dreta espanyola. A curt i mitjà termini. En una primera fase, la que estem ara, serveix per organitzar un monumental front de rebuig que va de l'extrema dreta a antics quadres socialistes més grans de setanta anys, amb el concurs de veterans periodistes de la transició. L'amnistia és bandera de combat, però també una interessant oportunitat per a la dreta intel·ligent a quatre anys vista. Esborrant 2017, l'amnistia pot alliberar espai per a futurs pactes del Partit Popular amb el nacionalisme català i basc, una vegada la política s'hagi tornat a reconfigurar a Catalunya, cosa que Juliana considera que passarà després de les properes eleccions al Parlament. Argumenta que estem a la vigília d'un canvi d'agulles. Pes decisiu de Junts i PNB a la majoria parlamentària (ambdues formacions sumen 12 diputats) i possible exclusió de Podem del nou Executiu. Canvi d'eix respecte a la legislatura anterior. Veient venir la tempesta, Sánchez ha dit que la decisió sobre Podem està en mans de Yolanda Díaz. Amb només cinc diputats, els morats no torpedinessin la investidura –no poden en termes aritmètics i polítics–, però poden aixecar barricades dins de la majoria parlamentària si es veuen exclosos del Govern. El pilar esquerre pot ser el veritable punt feble de la legislatura que ara comença. En darrer terme, comença una nova dinàmica política a Espanya i Juliana afirma que ja no hi ha marxa enrere.

Jan-Werner Müller How the European Project Fell Apart

L'article ressenya el llibre de Timothy Garton Ash *Homelands: A Personal History of Europe*

(Bodley Head, 2023) on l'autor reflexiona sobre el triomf l'any 1989 dels anhels europeus de llibertat i unitat després de la caiguda del mur de Berlín. El llibre fa un seguiment de la transformació del continent i de la naturalesa fràgil de la democràcia. Explica les experiències de Garton Ash arreu d'Europa, posant èmfasi en les lluites i els èxits en l'establiment de democràcies liberals després d'anys de govern autoritari. Garton Ash destaca el paper de les figures clau i de l'atzar en la formació de la història, des del paper fonamental de líders com Thatcher, Gorbatxov, Reagan i Kohl fins a la lluita col·lectiva per la pau i la integració. L'era posterior al Mur, vista inicialment com una època de triomf, ha estat però un període d'*hubris* i desil·lusió. La pressa per anar cap a la democràcia i el capitalisme a l'Europa de l'Est va provocar bretxes socioeconòmiques i la pèrdua de la cohesió social. Garton Ash adverteix contra els perills dels falsos records i mites, i recomana una lectura compassiva i empàtica de la història d'Europa com un antídot contra la desesperació i una defensa contra aquells que busquen soscavar els seus valors. Conclou que qualsevol liberalisme digne d'aquest nom ha de combinar llibertat i igualtat. El llibre profundament humà de Garton Ash —liberal també en el sentit de generós i empàtic— és un antídot per a aquells que volen una Europa millor i una defensa apassionada contra aquells que pretenen destruir-la.

Mujtaba Rahman EU's foreign policy weakness is here to stay

L'article analitza els intents de la Unió Europea per afirmar-se com a actor global rellevant en el marc del conflicte de Gaza després dels atacs terroristes contra Israel. L'autor considera que la resposta de la UE a la crisi subratlla els dubtes de la UE per presentar una posició de política exterior coherent, la qual cosa perjudica la seva credibilitat com a actor de política exterior. La reacció inicial de la UE, exemplificada per l'anunci de la suspensió de l'ajuda al desenvolupament a Palestina, es va corregir posteriorment, revelant una dissonància interna i una manca d'acció unificada. Malgrat les ambicions i el marc institucional de la UE orientats a enfortir el seu múscul en matèria de política exterior, la representació real a nivell internacional sovint passa per defecte als estats membres més importants com Alemanya i França durant els moments crítics. L'autor argumenta que problema central rau en l'escàs interès dels 27 països membres per consolidar els esforços de política exterior a nivell supranacional degut a la seva percepció de la política exterior com a element central de la sobirania nacional. Així, malgrat els esforços per avançar cap al vot per majoria qualificada en els afers exteriors, diversos factors contribueixen a la debilitat de la política exterior de la UE, com ara un pressupost d'afers exteriors relativament modest, un servei diplomàtic sense legitimitat política directa i, sobretot, l'absència de capacitats militars. Tot i reconèixer els avenços fets per la UE des de l'inici de la seva Política Exterior i de Seguretat Comuna el 1993, l'autor subratlla que el principal obstacle que impedeix la UE convertir-se en un actor de política exterior cohesionat i estratègic no són els obstacles burocràtics ni els tractats de la UE, sinó la reticència dels estats membres a agrupar i combinar realment els actius de la política exterior. Finalment, insta els països membres a reconsiderar la creença que la preservació de la sobirania nacional és més important que l'acció unificada, sobretot tenint en compte la necessitat de tenir visió global que inclogui possibles canvis geopolítics i incerteses, com ara la perspectiva d'una segona presidència de Donald Trump als Estats Units.

Sergio Scandizzo The EU and the inevitability of immigration

L'autor esmenta el llibre *Praktischer Idealismus (Omnia Veritas, 2018) de* Richard Nikolaus Eijiro, comte de Coudenhove-Kalergi, com a contrapunt al llibre de Hans Kundnani, *Eurowhiteness* (C. Hurst & Co Publishers, 2023) on l'autor argumenta que el proeuropeisme és anàleg al nacionalisme, alguna cosa semblant al nacionalisme però a una escala continental més gran, i que la mateixa UE s'ha convertit en un vehicle per a l'amnèsia imperia". Considera que no és difícil no simpatitzar amb aquesta perspectiva quan el primer ministre italià i la presidenta de la Comissió Europea parlen de les "fronteres d'Europa" a Lampedusa. Durant els tres primers trimestres del 2023, al voltant de 130.000 migrants van arribar a d'Itàlia. Cap partit polític, autoritat o altres, sembla capaç de mirar més enllà del marc de la "crisi migratòria", segons el qual vivim un augment de les entrades il·legals impulsades per diverses circumstàncies desafortunades que s'abordaran mitjançant una ajuda exterior més gran i patrulles més estrictes de la guàrdia costanera. Paradoxalment, gairebé tots els països s de la UE han experimentat escassetat de mà d'obra, envelliment de la població, tot això es pot equilibrar amb un augment de la immigració. L'autor assenyala tres fets rellevants en la narrativa actual sobre la immigració. La primera és que estem parlant d'un fenomen que ha vingut per quedar-se. La segona és que la immigració és una solució a reptes amenaçadors a llarg termini, com l'estancament econòmic, l'envelliment de la població, la disminució de la natalitat i el desenvolupament de regions del nord del planeta. La tercera és que mai no es trobarà solució, si continuem tractant el problema de la immigració com una "crisi". Afirma que no hi ha cap crisi i que el que estem presenciant és l'inici d'una redistribució radical de la població humana en un planeta que s'escalfa ràpidament i que durarà dècades, possiblement segles.

Dermot Hodson The EU must spend its next 30 years getting tough with populists

L'1 de novembre va fer 30 anys de l'entrada en vigor del text fundacional de la Unió Europea, el Tractat de Maastricht. Els dotze països signataris d'aquest tractat van declarar el seu compromís amb la llibertat, la democràcia, els drets humans i l'estat de dret. Però això no és un bé adquirit per sempre i s'ha de defensar. Des del 2017, la Comissió Europea ha intentat en va exigir responsabilitats al govern polonès per una sèrie de reformes judicials que han afeblit l'estat de dret a Polònia i han posat el Tribunal Constitucional nacional per sobre del Tribunal de Justícia de la UE. El retorn de Robert Fico com a primer ministre d'Eslovàquia és una altra preocupació. Fico es va radicalitzar- qüestionant els drets dels migrants. Els seus anteriors mandats com a primer ministre van estar marcats per la política polèmica, que va culminar amb la seva dimissió el 2018 després de les protestes massives per l'assassinat de Ján Kuciak. El Partit dels Socialistes Europeus va suspendre recentment el partit de Fico, per la seva postura sobre la migració, l'estat de dret i els drets LGBTIQ i per la seva negativa a condemnar la invasió russa d'Ucraïna. Els tractats d'Amsterdam, Niça i Lisboa es basen en la declaració de principis polítics de Maastricht, que va culminar amb l'entrada de la Carta de Drets Fonamentals en el dret de

la UE el 2009. Si la UE vol prosperar, les seves democràcies liberals hauran d'estar sempre dispostes a defensar els seus valors fonamentals.

Maximilian Hess Romania Is at a Dangerous Tipping Point

El discurs del president ucraïnès Volodymyr Zelensky en la seva visita el 10 d'octubre a Romania es va veure frustrat en l'últim minut. Malgrat que va ser ell mateix qui va cancel·lar el discurs, va ser degut a la reacció del partit nacionalista d'oposició de Romania, l'Aliança per a la Unió dels Romanesos (AUR), que havia amenaçat boicotejar-lo. Des de les eleccions parlamentàries de 2020 el suport al partit ha augmentat a més del doble i també lidera algunes enquestes per a les eleccions al Parlament Europeu de l'any vinent. L'autor considera que Romania es troba en un punt d'inflexió, tant pel que fa a la seva posició respecte a Ucraïna com a Europa. El país exerceix un paper important en la prestació d'ajuda humanitària i el lliurament d'equip militar a Ucraïna, però el més important és que és l'aliat clau per a permetre que els cereals arribin als mercats mundials. De fet, més de la meitat dels cereals ucraïnesos s'ha exportat a través de Romania des que vaò començar la invasió russa. Hess afirma que si Romania fa un gir en les seves relacions amb Kíev, això tindria conseqüències importants per a l'entorn econòmic i polític d'Europa. Al juny la multinacional OMV, amb seu a Àustria, i la companyia de gas romanesa Romgaz van anunciar el seu pla d'invertir 4.000 milions d'euros en el desenvolupament de jaciments de gas natural al Mar Negre, que podria produir almenys deu mil milions de metres cúbics de gas natural l'any. En darrer terme, l'autor adverteix que la influència russa a Romania és perillosa, ja que les empreses russes tenen inversions en sectors clau de l'economia romanesa, incloent-hi metalls, ports i hidrocarburs. Un exemple és l'empresa romanesa Grup Servicii Petroliere (GSP), que ha mantingut contractes amb Rússia malgrat les sancions internacionals.

Philippe Descamps Le Haut-Karabakh replonge dans le silence

Després d'una ofensiva llampec de les forces azerbaidjaneses el 19 de setembre, gairebé tots els habitants de l'autoproclamada República de Nagorno-Karabakh van fugir a Armènia. Aquest èxode, viscut com una nova tragèdia per tots els armenis, forma part d'un conflicte centenari marcat pel genocidi de 1915. També testimonia la ceguesa estratègica d'Erevan atès que el govern armeni va considerar que tard o d'hora altres països reconeixerien el fet consumat i va sobreestimar el pes de la diàspora armènia a Rússia, Estats Units o Europa. Sens dubte, això va portar al reconeixement del genocidi turc de 1915 per part de diversos parlaments. Les capitals occidentals estaven preparades per a gestos simbòlics de suport als armenis, però no per reconèixer la República d'Artsakh ni per implicar-se realment en un conflicte mil·lenari a les fronteres de l'Orient Mitjà. Encara més demostratiu de la hipocresia occidental, la presidenta de la Unió Europea Ursula von der Leyen va anar a Bakú el 18 de juliol per signar amb el president Ilham Aliev un nou memoràndum d'entesa sobre una associació estratègica en el camp de l'energia. El comerç de mercaderies de la Unió Europea amb l'Azerbaidjan el 2019 va ser deu vegades més gran que amb Armènia. Pel que fa a l'aliança militar, Armènia continua estretament vinculada a

Rússia que manté una base a Goumri. Però la pertinença a l'Organització del Tractat de Seguretat Col·lectiva (CSTO) juntament amb tres països d'Àsia Central i Bielorússia és més un acte de lleialtat cap a Moscou que no una veritable associació. En matèria de dret internacional, els armenis pensaven que l'autodeterminació dels pobles prevaldria sobre la intangibilitat de les fronteres i el respecte a la sobirania defensada per Bakú. Però des de les primeres conquestes armènies el 1993, el Consell de Seguretat de l'ONU va exigir que les forces d'ocupació es retiressin immediatament, completament i sense condicions de totes les zones recentment ocupades. Els líders d'Erevan van subestimat durant molt de temps les seves debilitats. Demogràficament, res ha pogut evitar una hemorràgia constant des de la independència el 1991. Només les pèrdues en els combats del 2020 representaven el 10% del nombre de nois nascuts un mateix any. Més que construir la independència del seu país o, a fortiori, establir-se a Artsakh, els treballadors més emprenedors sempre han preferit provar sort a Occident o a Rússia, perquè l'economia mai no s'ha recuperat realment de l'enfonsament de la Unió Soviètica. Mentre Armènia s'estancava, les vendes d'hidrocarburs van permetre a l'Azerbaidjan quadruplicar la seva despesa militar respecte de la d'Armènia. Després de la capitulació de les forces d'Artsakh, l'èxode dels armenis i el retorn dels refugiats àzeris, els laments occidentals tindran poques conseqüències. En rebutjar un compromís difícil, els armenis han acabat perdent Nagorno-Karabakh.

Democràcia, diversitat i cultura

George Scialabba On the responsibility of intellectuals

Després de l'atac de Hamàs, l'autor considera que encara queden molts coses per dir. En primer lloc, que segons la definició ordinària de terrorisme (violència deliberada contra civils amb finalitats polítiques), tant Israel com els Estats Units són o han estat culpables de terrorisme: el primer durant les seves invasions al Líban de 1978 i 1982, i el seu bloqueig de Gaza; els EUA de manera molt més àmplia, a través del seu suport, formació i venda d'armes a molts règims brutals; el bombardeig a gran escala de ciutats durant la Segona Guerra Mundial, la Guerra de Corea i la Guerra de Vietnam; i les sancions contra l'Iraq que van matar desenes de milers de civils. En segon lloc, potser s'hauria d'ampliar la definició de terrorisme per incloure represàlies que difícilment poden deixar de produir víctimes civils, com els bombardeigs de les zones habitades on els terroristes poden estar amagats; o que causen un greu deteriorament de la vida de tota una societat, com ara empresonaments a gran escala, destrucció de cases, tocs de queda, talls de carretera, punts de control, tancaments d'escoles i de fronteres, restriccions d'importació, destrucció de recursos culturals, administratius i agrícoles, etc. El tercer punt a plantejar és que els responsables d'una injustícia enorme, flagrant i persistent, a la qual podrien posar remei sense greu perjudici per a la seguretat de la seva pròpia societat mereixen algun càstig pels crims dels terroristes. Els crítics de l'esquerra deploren la seva manca de complexitat moral, però la seva pròpia comprensió del terrorisme és una fugida virtual de la complexitat. Una altra simplificació a la qual són propensos els intel·lectuals occidentals (especialment americans) és el "rebuig". Segons la saviesa convencional, Israel ha fet moltes ofertes de pau generoses al llarg dels anys, que els palestins han rebutjat, demostrant la seva falta de voluntat per viure pacíficament al costat d'Israel. No obstant això, és una falsedat. El Pla de

pau egipci de 1971, el Pla de pau de l'ALP de 1988 i el Pla de pau àrab de 2002 preveien el ple reconeixement diplomàtic d'Israel. Israel els va rebutjar o ignorar tots. El motiu, com va passar amb les negociacions de Madrid, Oslo i Camp David, és que Israel mai no ha estat disposat a retirar-se de tots els territoris ocupats i permetre que hi hagi un estat palestí. Molts han anomenat la massacre de Hamàs com l'11 de setembre d'Israel. Si és així, no hem de repetir la seqüela d'aquest esdeveniment. La resposta dels intel·lectuals nord-americans a l'11 de setembre va ser vergonyosa. Només es permetia una explicació: els terroristes odiaven els valors nord-americans: democràcia, progrés, ciència, llibertat. La idea que tenien greuges, legítims o inventats, sobre la política exterior nord-americana es va ridiculitzar com a "apologia del terrorisme". Esperem que Israel sigui més savi i més respectuós de la llei. Hauríem de dir als israelians que s'han de negar a fingir que són irreprensibles, sigui el que els diguin els seus polítics i els seus aliats; que haver patit fins i tot el més gran dels mals no permet fer el mal a canvi, i molt menys als qui no els havien fet el mal en primer lloc; i que tenen algunes injustícies substancials per reparar.

Moisés Naím La recesión encubierta

L'autor alerta de que es parla molt de la recessió democràtica, però que hi ha una recessió més soterrada que és de l'estat de dret. L'estat de dret són una sèrie d'institucions que garanteixen que la societat funcioni d'acord amb normes explícites que s'han de fer complir imparcialment. Aquest concepte abasta els límits al poder governamentals, la corrupció, les decisions transparents del Govern, la protecció de drets civils fonamentals, el bon funcionament de la justícia, etc. Així, una democràcia sense estat de dret és buida. Encara que al país se celebrin eleccions, si el govern viola recurrentment els límits del seu poder, no es pot dir que es viu en llibertat. El panorama actual demostra que l'estat de dret està en retrocés, ja que ha empitjorat en 89 països segons dades del World Justice Project. Aquest fenomen s'està produint per sisè any consecutiu i cada vegada són més nombrosos els països on la situació empitjora. Destacar que els països amb l'estat de dret més fort són Dinamarca, Noruega, Finlàndia i Suècia. En l'altre extrem hi ha països com Camerun, Egipte, Nicaragua Haití i Cambodja. Els que encapçalen l'índex a Amèrica Llatina són l'Uruguai, Costa Rica i Xile, però en gairebé tota la regió aquests resultats estan en retrocés, principalment a Nicaragua, El Salvador, Equador i Mèxic.

Giovanni Orsina Politique, technocratie et mondialisation à l'épreuve des guerres culturelles

Com podem entendre les guerres culturals que sacsegen el nostre món? Per a l'autor, el nostre espai polític està sotmès a una rebel·lió, de certeses sensibles, contra el coneixement metòdic i establert. Per reconnectar amb la societat, la política hauria d'escoltar aquesta revolta i buscar les eines per respondre-hi. Amb certa precaució, potser és possible pensar que la marea creixent de l'anomenat populisme —que va assolir el seu zenit el 2016 amb el referèndum sobre el Brexit i l'ascens de Donald Trump a la Casa Blanca— ha començat finalment a retrocedir amb la crisi de la pandèmia i els efectes de la guerra a Ucraïna. L'autor afegeix que cal ser prudents per dos motius. El primer, és que ens trobem enmig

d'un procés de canvi molt confús en el clima polític internacional, i qui s'atreveixi a fer prediccions de futur ho fa al seu propi risc. La segona raó és que l'anomenat populisme té unes causes molt profundes, que no sembla que hagin desaparegut del tot. El que s'ha observat durant els darrers quinze anys —començant aproximadament amb la crisi econòmica del 2008— es pot qualificar com la protesta d'una bona part de l'opinió pública de les democràcies avançades contra la pèrdua de control sobre les seves condicions de vida. És la rebel·lió de molts individus corrents, en definitiva, contra la sensació d'haver perdut el control del seu destí i de trobar-se immersos, exposats i indefensos, en un entorn proteic, impossible de desxifrar i entendre —i, per tant, cada cop més. amenaçador.

José María Ridao Nuestra pregunta existencial

El 7 d'octubre va començar el conflicte quan els comandos de Hamás van penetrar en territori israelí i van asesinar més de mil persones i segrestar dos centenars. Es va proclamar que Israel tenia dret a defensar-se; i això va ser el més semblant a intentar posar fi a la violencia. Tot i així, en qualsevol altre lloc, la reacció d'un atac terrorista no és legitimitzar una resposta del mateix nivel, sino posar en marxa els mecanismes policials i judicials corresponents. A qualsevol lloc és així menys a Palestina Per què? L'autor argumenta que als territoris reconeguts per la resolució 181 de 1947, Israel van annexionar territoris fins a 1982 quan, després d'envair part del Líban, van reorientar les seves fronteres a les de 1967 a causa d'una política d'asentaments declarada il·legal y condemnada per les Nacions Unides. Després d'aquest fet, els israelís es van confiar i van considerar que el problema palestí era irrelevant i que els Acords d'Abraham portaven esperança de pau i estabilitat a Orient Pròxim. Com no es disposa de cap objectiu polític factible que, un cop aconseguit, permeti dir "missió complerta", Israel només té dues opcions: continuar bombardejant o envair Gaza per terra. Aquesta última opció té un resultat incert perque entrar a la Franja per substituir el govern *de facto* actual pot semblar bona idea però, a llarg termini, podría acabar arrossegant altres potències al conflicte o generar futurs conflictes.

Economia, benestar i igualtat

Will Dunn Oil's five decades as ruler of the world

L'article ressenya l'últim llibre del politòleg especialitzat en temes de migracions, Randall Hansen, *War, Work, and Want* (Oxford University Press, 2023) on tracta d'explicar perquè tot i que semblava que les migracions massives havien assolit el seu punt àlgid a finals dels anys seixantes, aquestes han seguit i fins i tot augmentat. La tesi d'Hansen situa la resposta en la crisi del petroli de 1973 quan els països de l'OPEP, encapçalats per Aràbia Saudita, van retallar les exportacions i la producció de petroli en resposta al suport dels països occidentals a Israel en la guerra de Yom Kippur. L'embargament petrolier va provocar una gran recessió a Occident, que va provocar inflació, danys en l'economia global, una reducció del creixement i estancament salarial. Per consegüent, per tal de mantenir els estàndards habituals, Occident va recórrer a la mà d'obra barata i explotada, és a dir els

migrants, mitjançant la devaluació del treball i la debilitació dels sindicats. Occident es va beneficiar de la immigració posterior a 1973 perquè el paper dels immigrants en les economies va ser crucial. Ara els petroestats tornen a estar en condicions d'empènyer els països occidentals a una profunda recessió, tal com ho van fer el 1973. Hansen considera que l'única manera de desmantellar el poder de les petrocràcies és posar fi a l'addicció als hidrocarburs i invertir massivament en programes com la Llei de Reducció de la Inflació dels Estats Units i el Pacte Verd de la UE.

Víctor Burguete Impactos económicos globales de la guerra en Palestina

L'enfrontament entre Israel, Hamàs i diversos grups armats a Gaza ha tingut fins ara un impacte molt limitat als mercats financers i a l'economia. El preu del petroli va repuntar un 7% després de l'atac de Hamàs fins a 90 dòlars per barril, però encara es troba per sota dels preus registrats a principis d'octubre. Aquesta reacció està en consonància amb el que va passar en el passat, ja que ni Israel ni Palestina són productors de petroli, ni són territoris pels quals transiten rutes energètiques significatives. El repunt del petroli s'explica pel risc d'una escalada del conflicte que inclogui l'Iran, país que dóna suport a Hamàs i suposa el 3% de l'oferta global de cru. Encara més important, l'Iran controla l'estret d'Ormuz, una via marítima per on transita el petroli de l'Iraq, Kuwait, l'Aràbia Saudita i els Emirats Àrabs Units, i el gas qatarià, que suposen el 20% de l'oferta mundial de cru (el 30 % del comerciat per via marítima) i el 25% del gas natural liquat (GNL), respectivament. Per tant, qualsevol esdeveniment que comprometi aquest comerç té el reflex en forma de prima geopolítica sobre els actius energètics. La majoria dels analistes coincideixen que cap actor a la regió vol que el conflicte entre Israel i Palestina vagi a més. El principal motiu per a Israel seria evitar una guerra en diversos fronts, mentre que al Líban l'economia ha col·lapsat, i la situació econòmica és molt delicada també a Egipte, Jordània, Síria i l'Iran. En el cas d'una escalada regional limitada, que inclogui enfrontaments a Cisjordània i a les zones frontereres d'Israel amb el Líban i Síria, així com atacs contra interessos nord-americans a la regió, els impactes econòmics i financers serien més elevats però acotats. Els territoris involucrats no són exportadors d'energia, no són llocs de trànsit energètic, i els seus vincles econòmics i financers amb occident són reduïts. No obstant això, la tensió als mercats energètics es veuria agreujada pel temor que es produís una confrontació directa amb l'Iran o qualsevol acte de possible sabotatge, com el que va passar al gasoducte entre Finlàndia i Estònia, o un incident a les infraestructures d'hidrocarburs de la regió. Això es traslladaria a una prima de risc en els actius energètics més elevada, la inflació seria més persistent i els bancs centrals tindrien més difícil acabar el cicle de pujades. A més, la incertesa més gran podria llastar les expectatives dels agents i el creixement econòmic. Finalment, s'ha comparat la crisi actual amb la guerra del Yom Kippur del 1973, quan els països àrabs van imposar un embargament petrolier després del suport dels Estats Units a Israel. Avui aquest escenari és molt improbable. El context energètic ha canviat: Estats Units és un exportador net de petroli i GNL, la majoria dels països de la regió depenen econòmicament i militarment dels Estats Units i han invertit en aquest país gran part de les seves reserves monetàries, que podrien ser objecte de sancions com li va passar a Rússia després de la invasió d'Ucraïna. L'economia global no té marge

per acomodar una altra crisi energètica, que seria més gran que la derivada de la guerra a Ucraïna perquè els xocs de petroli es transmeten de manera més àmplia que els del gas natural a causa del seu impacte en el transport i el seu efecte arrossegament en altres matèries primeres. A més, el creixement econòmic ja no es troba en una fase de rebot post-Covid, els tipus d'interès superen el 5% als Estats Units i el 4% a la Unió Europea, la inflació global encara es troba en màxims del 1997 i molts països al Sud Global afronten riscos d'impagament de deute. En definitiva, ningú sap què passarà, però sí que podem pensar en l'impacte dels possibles escenaris. La UE no es pot permetre un xoc del petroli sense greus conseqüències econòmiques. Hi ha consens que la variable principal que pot desencadenar aquest escenari de crisi és la violència indiscriminada d'Israel contra la població palestina a Gaza. Per tant, si la UE no es posiciona i fa servir totes les eines al seu abast per intentar aturar l'escalada per una qüestió de principis, almenys ho ha de fer pel seu propi interès.

Barbara Gerstenberger Gender equality: focus on the world of work

L'Enquesta europea sobre les condicions de treball (EWCS) revela que homes i dones no treballen als mateixos sectors, feines o llocs de treball i que el 60% de treballadors a la Unió Europea estan més envoltats per treballadors del seu mateix gènere que del contrari. Només una cinquena part treballaven en ambients mixtos. A més, dos terços tenen un superior home; per a les dones la possibilitat de que la seva superior sigui dona era la mateixa de que fos home. En canvi, només un 20% d'homes va assegurar tenir una superior de sexe femení. Un altre facor important és el temps de treball. El 2021, la mitjana indicava que els homes treballaven 42 hores per setmana, 6 hores més respecte de les 37 hores setmanals de les dones. La principal explicació a això és que més dones treballen a mitja jornada, la qual cosa també dóna una explicació parcial a la bretxa salarial. L'enquesta també preguntava sobre feina no remunerada: cuinar, netejar… De mitjana les dones treballaven 13 hores més i si sumem les hores remunerades amb les no remunerades, les dones treballen una mitjana de 70 hores setmanals davant de les 63 dels homes. Això a final d'any resulta en vuit setmanes de treball més. Paral·lelalement, un 29% de les dones tenen dificultats per desconnectar de la feina davant del 25% dels homes; un 28% de dones es mostren massa cansades després de treballar comparat amb el 21% dels homes. Podem afegir que el 74% de les dones s'ocupen diàriament de la feina de casa, mentre que només un 42% d'homes fa el mateix. L'estudi també parla de la situació després de tenir fills. Els homes voldrien reduir les seves hores de feina remunerada molt més dràsticament que no pas les dones ja que les dones estàn molt més acostumades a saber dividir el seu temps entre feina i responsabilitats personals. Adaptar-se a la feina i les necessitats familiars normalment porta a la decisió de treballar a mitja jornada. Aquesta consideració pot infuir a l'hora d'escollir la teva carrera des d'un principi, definint així un mercat laboral segregat en gènere. L'autor conclou afirmant que reequilibrar la divisió de feina remunerada i no remunerada entre homes i dones és fonamental per la igualtat de gènere. Si s'aconseguís, les dones podrien aprofitar les mateixes oportunitats laborals que els homes.

Sostenibilitat i canvi climàtic

Martin Baloge Calls grow in Europe for wealth tax to finance the green transition

En un informe parlamentari francès, Jean-Paul Mattei del grup MoDem, va argumentar favorablement d'un impost sobre la riquesa per finançar la transició ecològica. A principis d'estiu, els eurodiputats socialdemòcrates Aurore Lalucq i Paul Magnette van presentar una sol·licitud a la Comissió Europea per a una "iniciativa ciutadana europea" sobre el tema. Si en el termini d'un any recull un milió de signatures en set països, podria conduir a la redacció d'una directiva europea que introdueixi un "impost sobre la riquesa ecològica i social" dirigit a l'1% de les llars més riques. Al juliol, la comissió va donar llum verda a la recollida de signatures. Un estudi fet pel grup dels verds indica que un impost on només es taxaria el 0,5% de llars més riques resultaria en 213 mil milions euros a l'any. Ara per ara, només Espanya té un impost d'aquesta mena i l'autora considera difícil que sigui aplicat a països com França o Alemanya, que van ser objectes del seu estudi. Encara que originalment es va concebre com una mesura de solidaritat a França i com un recurs pressupostari a Alemanya, els opositors han emfatitzat amb èxit els seus suposats efectes sobre les empreses. Tot i que el patrimoni empresarial ha quedat exclòs de la base imposable, l'impost va ser denunciat com un impost de societats encobert. L'afirmació era que portaria a un exili dels més rics en un context de competència fiscal entre estats, per tant, la pèrdua de llocs de treball. Per tant, la qüestió de la reducció de les desigualtats socials i econòmiques mitjançant la fiscalitat ha donat pas a una qüestió més consensuada que atraurà un suport més ampli. Una estratègia similar s'ha pogut observar amb el cas de la reforma laboral a Portugal.

Pierre Charbonnier Trouver du nouveau: sortir de l'impasse climatique

L'autor assevera que per convèncer-se que l'atzucac climàtic és només relatiu, o subjectiu, i així creure en les nostres forces de transformació, és fonamental que la comunitat política sigui conscient de la naturalesa dels obstacles a superar. Perquè aparegui i s'estengui un cert nivell de confiança en un camí de transició, la guerra climàtica ha d'aparèixer tal com és i com una repte que es pot guanyar. La transició cap a un sistema de producció i distribució de la riquesa, cap a un sistema de llibertats públiques descarbonitzat i sostenible es basa fonamentalment en l'art de gestionar els dilemes que genera. Ara ens trobem diàriament amb aquests dilemes: ens preguntem com mantenir l'ocupació i el desenvolupament humà sense recórrer a infraestructures heretades del passat; com finançar aquesta transició sense posar massa pressió als pressupostos familiars; com articular la reindustrialització de les economies nacionals sense comprometre la cooperació internacional mitjançant un proteccionisme excessiu; com integrar les noves pràctiques de consum, viatges i alimentació a les experiències ordinàries de la població sense provocar una guerra cultural o una sensació de degradació. Aquests dilemes estan al centre de nous moviments socials com el dels armilles grogues a França, les revoltes vinculades al preu

dels béns bàsics que arrasen el món i els conflictes internacionals per la innovació tecnològica. Per alleujar la pressió sobre els entorns naturals i preservar els béns públics globals com l'atmosfera, els oceans i, de manera més àmplia, les funcions ecològiques bàsiques que asseguren l'habitabilitat del planeta, és necessari desenvolupar una política de compromís entre països, classes socials, i sectors d'influència. S'ha de formar una coalició post energia fòssil que sigui més poderosa que la coalició fòssil del passat. Comencem a entreveure el desplegament d'aquesta política en les estratègies industrials i climàtiques dels Estats Units, la Xina, la UE, però aquestes estratègies encara no han assolit la seva velocitat i la seva massa crítica, entesa com el punt des del qual imprimeixen la seva empenta a tota la societat. És per això que ens trobem en el que es podria anomenar una "guerra climàtica": sabem que el conflicte ha començat, que el vell ordre no tornarà, però ens quedem al mig del camí, i encara no se sap quins seran els vencedors i els vençuts. El discurs sobre l'estat de la Unió de la presidenta de la Comissió Europea, Ursula von der Leyen, n'és testimoni: l'horitzó històric havia estat definit pel *Green Deal* i una primera ronda de finançament estimulada per la situació econòmica de la guerra a Ucraïna (RePowerEU, NZIA), però la revolta de les dretes europees que plantegen l'amenaça d'una transició desestabilitzadora i demanen un alentiment de les mesures està provocant un refredament de l'establishment. En augmentar artificialment el cost polític de la transició i agitar les pors d'una societat post-fòssil ingovernable o indesitjable, la dreta europea està augmentant el cost futur dels desastres. És per això que una anàlisi lúcida d'aquesta transició, en les seves diferents dimensions industrial, financera, científica, geopolítica, no pot prendre la forma d'una comparació neutral de costos i beneficis. Ha de demostrar de manera performativa com la gestió de la transició pot integrar la reducció del seu cost sociopolític, mitjançant la construcció d'una coalició d'interessos socials que se'n beneficiï i, en definitiva, ho reclami.

Emiliano Bruner & Fernando Valladares Claves para enfrentar el cambio climático: curar y sanar las heridas de un planeta enfermo

El canvi climàtic s'interpreta com una patologia planetària, amb les seves causes i les seves conseqüències, i d'aquí la necessitat de trobar-hi una cura. Els autors incideixen en la distinció entre dolor i patiment, el primer entès com una falla orgànica associada a unes circumstàncies, i el segon com una reacció psicològica que afegeix a aquesta experiència por, inseguretats, expectatives… També consideren important la distinció entre curar i sanar, en el primer cas resoldre una malaltia, i en el segon garantir el benestar. Per exemple, hi ha persones que no pateixen cap malaltia, però, així i tot, estan malament. La capacitat de curar-nos a vegades no depèn de nosaltres mentre la de sanar-nos sí. Per a sanar-se últimament s'estan usant protocols basats en *mindfulness* i s'apliquen ja en diversos hospitals occidentals, aquestes pràctiques es basen en la meditació i el ioga. Aquestes disciplines reconeixen que l'individu influeix en el seu entorn arribant a la conclusió que un estat saludable necessita un ambient propici per a desenvolupar-se, és per això que per a aconseguir una condició ambiental sana es necessiten emprar els millors recursos cognitius. La ciència ens defineix com a cèl·lules del planeta, i per això tenim la responsabilitat de la seva curació i també la responsabilitat dels seus desajustaments. Cal

considerar que a part de la cura podem ser el patogen. Amb aquestes premisses, els autors argumenten que és important que reconeguem la gravetat i els riscos del canvi climàtic, per a començar a prendre'ns de debò els plans de gestió ecològica. Cuidar del planeta no és només sanar-lo, sinó cuidar també de la nostra salut.

Innovació, ciència i tecnologia

Caroline Cuny & Yannick Chatelain Transhumanisme: la recherche de l'immortalité a-t-elle un sens?

La immortalitat digital és ara al nostre abast. Amb els prodigiosos avenços de la Intel·ligència Artificial (IA), ara podem crear el nostre avatar virtual per després de la nostra mort. Els autors afirmen és un petit pas cap a una immortalitat més completa però també es plantegen si és un salt de gegant per a la humanitat. Saber si la recerca de la immortalitat té algun sentit és un debat molt d'actualitat i especialment complex, que implica tant la filosofia com l'ètica. No obstant això, aquesta és una pregunta que es farà cada cop més sovint degut al progrés mèdic i tecnològic sense precedents de les últimes dècades que s'orienta a allargar i millorar la vida humana. I tant pels qui defensen arguments a favor com pels que s'hi oposen, no es pot ignorar que en al cor d'aquesta qüestió hi ha la condició humana. Tanmateix, la recerca de la immortalitat, en el sentit estricte de no morir mai, està al centre de les preocupacions de determinades. El juny de 2023, Neurolink, una start-up de neurotecnologia liderada per Elon Musk, va anunciar que havia rebut l'autorització de les autoritats sanitàries nord-americanes per començar els assaigs clínics dels seus xips cerebrals en humans. Aquests avenços només poden alegrar la comunitat transhumanista que té ambicions i objectius diversos, inclosa la millora de les capacitats humanes, però no només això. Segons els transhumanistes, la recerca de la immortalitat implica el desenvolupament de tecnologies que allarguen significativament la vida humana, gràcies als avenços mèdics –el treball de NeuroLink va en aquesta direcció– la regeneració de teixits i possiblement la transferència de la consciència a substrats artificials. Els autors conclouen que en darrer terme la immortalitat implicaria la pèrdua de la pròpia humanitat, una deshumanització en el sentit literal, biològic i figurat, una abolició de l'ètica i la llibertat.

Caleb Madison Why AI Doesn't Get Slang

La paraula *slang* a l'origen es referia a franges de terra marginals entre propietats més grans. A l'Anglaterra que passava per la transició del feudalisme al capitalisme en els segles XIV al XVII, la privatització de les terres va portar moltes persones a viure en aquestes franges estretes. Aquestes persones, marginades, es van tornar persones creatives buscant la forma de sobreviure, creant la seva pròpia cultura, coneguda com a *slang* que incloïa regles, política i un dialecte especial similar a un llenguatge secret. Actualment l'*slang* és un lèxic subversiu i inintel·ligible, un llenguatge que canvia constantment segons els seus parlants i és compartit per una comunitat, la qual cosa la torna difícil per a entendre si no s'hi pertany. A vegades succeeix que persones alienes a la

comunitat intenten usar l'*slang*, i aquest es degrada d'alguna manera, per exemple, quan figures públiques l'utilitzen de manera inapropiada perdent el seu propòsit essencial. L'autor planteja les conseqüències per a l'*slang* de l'arribada de la Intel·ligència Artificial (IA) que intenta imitar la parla humana, i afirma que la seva el converteix en un desafiament per als algoritmes que no poden comprendre'l ni emprar-lo adequadament. La potència de processament de la IA li permet comunicar-se en diferents idiomes, però en el seu llenguatge oficial, amb el qual va ser creat, és el codi binari, els "1" i els "0". Això no li dona la suficient flexibilitat per a comprimir la informació i entendre l'experiència humana. Fins i tot ChatGPT té dificultats per a comunicar-se en *slang*, ja que quan se li sol·licita una resposta en aquest llenguatge, retorna una resposta fallida perquè no el comprèn. Per això l'autor conclou que l'*slang* és un llenguatge que no es pot cooptar ni calcular i és possible que continuï sent així, incomprensible per a intel·ligències no humanes.

Dan Milmo AI doomsday warnings a distraction from the danger it already poses

L'autor planteja com els riscos de les IA a llarg termini s'han d'estudiar però que no ens han de distreure dels seus efectes immediats com ara la desinformació. Aplicacions com ara ChatGPT i Midjourney han sorprès el públic amb la seva capacitat de produir text i imatges; però les IA ja estaven en ús molt abans i són aquelles aplicacions en les quals s'hauria de centrar la cimera segons insisteix l'autor, que assenyala que el que més el preocupa és la desinformació (la difusió d'informació enganyosa o incorrecta en línia). Diu que aquests models d'IA poden crear mitjans que siguin extremadament convincents, pràcticament indistingibles dels textos, imatges o mitjans creats per humans. I això és una cosa que cal abordar amb urgència. Gómez considera que ja és molt plausible que un programari que realitza tasques repetitives, com ara publicar a les xarxes socials, pugui difondre informació errònia generada per IA. Aquests temors van portar a la publicació d'una carta oberta al març, signada per més de 30.000 professionals i experts en tecnologia, demanant una pausa de sis mesos en experiments d'IA. Dos dels tres padrins moderns de la IA, Geoffrey Hinton i Yoshua Bengio, van signar una altra declaració al maig advertint que evitar el risc d'extinció de la IA s'hauria de tractar tan seriosament com l'amenaça de les pandèmies i la guerra nuclear. No obstant això, Yann LeCun, el tercer padrí considera que els temors que la IA pugui acabar amb la humanitat són infundats.